

Usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje kompetenčnega pristopa k poučevanju s spodbujanjem pridobivanja ključne kompetence učenje učenja na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja

Učenje učenja

EVALVACIJA IN REZULTATI 1. CIKLA USPOSABLJANJ UČENJE UČENJA

december 2012

EVALVACIJA IN REZULTATI 1. CIKLA USPOSABLJANJ UČENJE UČENJA

Andrej Koren
Lea Avguštin
Mateja Brejc
Klemen Širok

Založnik: Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru
in Šola za ravnatelje, Kranj

Odgovorna oseba: dr. Marko Jesenšek

Oblikovanje: B & S d.o.o.

Maribor in Kranj, 2012

© 2012 Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru

Publikacija je financirana iz sredstev
Evropskega socialnega sklada.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.12:005.963(0.034.2)

EVALVACIJA in rezultati 1. cikla usposabljanj Učenje učenja [Elektronski vir] /
[Andrej Koren ... et al.]. - El. knjiga. - Maribor : Filozofska fakulteta ;
Kranj : Šola za ravnatelje, 2012

Način dostopa (URL): <http://www.solazaravnatelje.si/ISBN/978-961-6637-39-8.pdf>

ISBN 978-961-6637-39-8 (pdf, Šola za ravnatelje)
1. Dodat. nasl. 2. Koren, Andrej
264902400

Usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje kompetenčnega pristopa k poučevanju s spodbujanjem pridobivanja ključne kompetence učenje učenja na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja

EVALVACIJA IN REZULTATI 1. CIKLA USPOSABLJANJ UČENJE UČENJA

KAZALO

1. UVOD	2
2. PREDSTAVITEV PROJEKTA UU.....	3
3. USPOSABLJANJE ZA UČENJE UČENJA – SKUPINA UU1	5
3.1. IZVEDBA PROGRAMA IN UDELEŽENCI	5
3.2. TERMINSKA IZVEDBA PROGRAMA USPOSABLJANJA	7
3.3. VSEBINE DELAVNIC, VMESNE IN NADOMESTNE AKTIVNOSTI.....	7
3.4. METODE IN OBLIKE DELA	9
4. STROKOVNI POSVETI IN DISEMINACIJA REZULTATOV.....	10
5. SPREMLJANJE IN EVALVACIJA USPOSABLJANJA	11
5.1. UGOTOVITVE SPREMLJANJA.....	11
5.2. EVALVACIJA IZVEDBE PRVEGA CIKLA USPOSABLJANJA UČENJE UČENJA	12
5.2.1. ANKETIRANJE IN VZOREC	12
5.2.2. ZADOVOLJSTVO UDELEŽENCEV Z DELAVNICAMI.....	12
5.2.3. OCENA PRIDOBLJENEGA ZNANJA	14
5.2.4. PRENOS ZNANJA V PRAKSO.....	15
6. UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA.....	16
7. PRILOGE.....	17
7.1. ČLANI PROJEKTNE SKUPINE.....	17
7.2. ČLANI DELOVNE SKUPINE ZA PRIPRAVO DELAVNIC	17
7.3. IZVAJALCI USPOSABLJANJA UU1.....	17
7.4. ŠOLE V USPOSABLJANJU UU1.....	18

1 UVOD

Poročilo zajema pripravo in izvedbo usposabljanja v projektu Usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje kompetenčnega pristopa k poučevanju s spodbujanjem pridobivanja ključne kompetence učenje učenja na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja. Projekt poteka v okviru Evropskega socialnega sklada in s sofinanciranjem Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport v obdobju od leta 2010 do 2014.

Priprava projekta je temeljila na spoznanju, da s pomenom družbe znanja in nenehnimi spremembami znanje, ki ga učenci tradicionalno pridobijo v šoli v času, ko naj bi jim koristilo, ni več uporabno. Še bolj kot do sedaj je pomembna sposobnost hitrega, ustvarjalnega odziva v novem okolju. Ta dejstva postavljajo učenje učenja v ospredje mnogih šolskih projektov in reform, kompetence učenja učenja so ene temeljnih kompetenc v priporočilih Evropske unije. Učiteljeva vloga je pomagati učencem, da postanejo samostojni v procesu vseživljenjskega učenja in zaradi takšne vloge morajo biti tudi sami pripravljeni na izobraževanja in usposabljanja, ki jih bodo pripravila na uresničevanje kompetence učenja učenja.

Pri pripravi in izvedbi usposabljanja smo izhajali iz podmene, da učenje učenja ni nekaj, kar uvajamo na novo, temveč je že dolgo prisotno v teoriji in praksi učenja in poučevanja v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu. Učenja učenja ne ločujemo kot posebno spretnost ali sposobnost, razumemo ga kot širok nabor elementov učenja katerega koli pristopa. Delavnice smo zato gradili na znanju, ki ga strokovni delavci že imajo. Kot pomemben element procesa učenja prepoznavamo tudi sodelovanje, zato smo spodbujali različne oblike sodelovanja med strokovnimi delavci.

Poročilo se nanaša na izvedbo prvega od treh ciklov usposabljanj za učenje učenja (v nadaljevanju UU1), ki je potekalo v 72 šolah od oktobra 2009 do avgusta 2012.

2 PREDSTAVITEV PROJEKTA UU

Projekt Usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje kompetenčnega pristopa k poučevanju s spodbujanjem pridobivanja ključne kompetence učenje učenja na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja (v nadaljevanju UU) poteka v okviru Evropskega socialnega sklada in s sofinanciranjem Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport v obdobju od leta 2010 do 2014.

Projekt je bil predmet javnega razpisa, na katerem je bil za njegovo izvedbo januarja 2010 izbran konzorcij štirih zavodov, in sicer:

- Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru (nosilec projekta),
- Šola za ravnatelje,
- Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani in
- Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije Celje.

Namen projekta je profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za kompetenco učenje učenja.

Skladno z namenom so cilji projekta:

- oblikovati, izvesti in evalvirati program profesionalnega usposabljanja vodstvenih in strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov za kompetenco učenje učenja;
- oblikovati izhodišča in koncept nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v VIZ za kompetenco učenje učenja;
- ozavestiti vodstvene in druge strokovne delavce v VIZ o njihovi vlogi pri načrtovanju in razvoju profesionalnosti in razvoja strategij ter kompetenc vseživljenjskega učenja;
- ozavestiti strokovne delavce VIZ o njihovi odgovornosti za lastni strokovni razvoj in strokovni razvoj organizacije.

Temeljna dejavnost projekta so usposabljanja za učenje učenja, ki potekajo, kot je razvidno iz Tabele 1, v treh ciklih.

	Faza	Skupina	Termin izvedbe delavnic	Število prijavljenih strokovnih delavcev	Število prijavljenih zavodov
CIKEL 1	26. 10. 2009–31. 8. 2010 1. 9. 2010–30. 4. 2011 1. 5. 2011–31. 8. 2012	UU1	april 2010–avgust 2012	2.622	72
CIKEL 2	1. 10. 2011–31. 8. 2012 1. 10. 2012–31. 8. 2013 1. 9. 2013–31. 5. 2014	UU2	oktober 2011–marec 2014	1.559	35
CIKEL 3	1. 3. 2012–31. 8. 2012 1. 10. 2012–30. 6. 2013 1. 7. 2013–31. 8. 2014	UU3	marec 2012–avgust 2014	2.365	55
Skupaj				6.546	162

Tabela 1: Prikaz ciklov in faz v projektu UU

Marca 2010 je bil objavljen razpis za vključitev najmanj 4.500 strokovnih delavcev vrtcev, osnovnih, glasbenih, srednjih in višjih strokovnih šol, dijaških domov ter organizacij za izobraževanje odraslih v usposabljanje.

Na razpis za vključitev v usposabljanje se je prijavilo 282 zavodov oziroma 9.070 strokovnih delavcev. V usposabljanje je bilo sprejetih 162 zavodov oziroma 6.546 strokovnih delavcev (glej tabelo 1). Pri tem je bilo upoštevanih več kriterijev, in sicer velikost zavoda, vrsta zavoda in regijska zastopanost.

3 USPOSABLJANJE ZA UČENJE UČENJA – SKUPINA UU1

3.1. IZVEDBA PROGRAMA IN UDELEŽENCI

Skladno z razpisom je bilo v skupino UU1 vključenih 65 osnovnih in sedem srednjih šol z do 50 strokovnimi delavci ter dodatna skupina udeležencev (v nadaljevanju skupina Brdo), v katero so bili vključeni strokovni delavci iz različnih zavodov, ki se za usposabljanje celotnega učiteljskega zbora niso odločili. Iz vsake regije je bilo v UU1 vključenih 10 do 15 šol, skupaj 2622 udeležencev.

V prvi fazi projekta so potekale pripravljalne aktivnosti za izvedbo usposabljanj:

- izbira šol in oblikovanje terminske izvedbe,
- oblikovanje projektne skupine in določitev koordinatorjev izvedbe delavnic na vključenih šolah,
- izbor in priprava izvajalcev delavnic,
- vzpostavitev spletne strani projekta (<http://uu.solazaravnatelj.si/>) za informiranje koordinatorjev šol in obveščanje javnosti,
- vzpostavitev informacijskega sistema za beleženje in spremljanje udeležbe na usposabljanjih ter izdajo potrdil.

Tako je od aprila 2010 do avgusta 2012 potekala izvedba usposabljanja UU1 v treh fazah. Skladno z razpisom je bilo na vsaki šoli izvedenih sedem delavnic. Vsaka od delavnic v obsegu 8 ur je vključevala:

- delavnico, ki so jo v šolah izvajali predavatelji Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, Šole za ravnatelje in ravnatelji ter
- vmesne aktivnosti med delavnicami.

Za udeležence, ki se katere od delavnic opravičeno niso mogli udeležiti, je bila po vsaki delavnici možnost opravljanja nadomestne aktivnosti. Na vsaki šoli je bil določen koordinator, ki je z izvajalci usklajeval izvedbo delavnic, skrbel za opravljanje obveznosti in posredovanje dogovorjene dokumentacije.

Pri izvedbi delavnic na šolah je v UU1 sodelovalo 29 predavateljev, in sicer:

- 4 predavatelji Filozofske fakultete Univerze v Mariboru,
- 13 predavateljev Šole za ravnatelje in
- 12 ravnateljev osnovnih in srednjih šol.

Za vse predavatelje je bilo mesec dni pred začetkom posamezne delavnice izvedeno skupno pripravljalno srečanje, na katerem so se seznanili z vsebino in potekom delavnice. Pred pripravljalnim srečanjem je bila delavnica poskusno izvedena na eni izmed vključenih šol ter skladno z ugotovitvami ustrezno prilagojena za ostale izvedbe. Za vsako delavnico je bil pripravljen podroben scenarij izvedbe, prosojnice za predstavitev na šolah, delovni listi, dodatna interna gradiva za pripravo in gradiva za udeležence.

Na šolah z manj kot 30 strokovnimi delavci je delavnico izvajal en predavatelj, na šolah z več kot 30 strokovnimi delavci pa dva predavatelja. Predavateljski par sta sestavljala en predavatelj iz Filozofske

fakultete UM ali Šole za ravnatelje in en ravnatelj. Tako je bilo v izvedbi povezano znanje in izkušnje izvedbe delavnic predavateljev in poznavanje šolske prakse pri ravnateljih. Predavatelji oziroma predavateljski pari so praviloma po dveh oziroma treh izvedbah na isti šoli zamenjali šole, tako so bili na treh različnih zavodih.

Delavnica	Število zavodov	Število udeležencev na delavnicah	Število opravljenih nadomestnih aktivnosti	Število udeležencev z opravljenimi obveznostmi
1.	72	2.382	199	2.581
2.	72	2.262	135	2.397
3.	69	2.053	172	2.225
4.	67	2.032	139	2.171
5.	66	1.865	160	2025
6.	66	1.786	177	1.963
7.	66	1.861	123	1.984

Tabela 2: Udeležba na delavnicah UU1 in opravljene nadomestne aktivnosti

Usposabljanje UU1 je v celoti zaključilo 66 od 72 zavodov. Šest šol je iz usposabljanja izstopilo zaradi udeležbe v več različnih projektih ali zaradi obravnavanja že znanih vsebin. Iz tabele 2 je razvidno, da je udeležba na delavnicah upadala, v povprečju 9 % iz delavnice v delavnico. Opazen je porast v zadnji delavnici. Pregled razlogov, zaradi katerih se vsi udeleženci niso udeležili sedmih delavnic, kaže, da v takšnem usposabljanju, ki traja daljše časovno obdobje, prihaja do objektivnih razlogov, kot so menjave delodajalca, bolniške in porodniške odsotnosti, upokojitve. Usposabljanje je tako v celoti opravilo skupaj 1.740 udeležencev

V primeru odsotnosti na delavnicah so imeli udeleženci možnost opravljanja nadomestnih aktivnosti, ki so bile določene ob pripravi vsake delavnice. Opravljanje predpisanih obveznosti so skladno z navodili organizirali koordinatorji na šolah, ki so Šoli za ravnatelje posredovali informacije o udeležencih, ki so nadomestne aktivnosti opravili.

3.2. TERMINSKA IZVEDBA PROGRAMA USPOSABLJANJA

Usposabljanje UU1 je potekalo v treh fazah (glej tabelo 1). Po vsaki zaključeni fazi so udeleženci prejeli potrdilo o udeležbi na usposabljanju skladno s Pravilnikom o nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju (Ur. l. RS, št. 64/04, 83/05 in 27/07), in sicer glede na udeležbo na delavnicah in opravljene vmesne in/ali nadomestne aktivnosti.

	Število točk	Število izdanih potrdil
Faza 1	0,5 točk (1 dan)	2581
Faza 2	0,5 točk (1 dan) 1 točka (2 dni)	609 2006
Faza 3	0,5 točk (1 dan) 1 točka (2 dni) 1,5 točke (3 dni) 2 točki (4 dni)	231 165 124 1801

Tabela 3: Število izdanih potrdil po fazah

3.3. VSEBINE DELAVNIC, VMESNE IN NADOMESTNE AKTIVNOSTI

Za vsako delavnico so bila pripravljena gradiva za udeležence in predavatelje. Udeleženci so na vsaki delavnici prejeli delovne liste in brošuro s prosojnicami, ki so jih vlagali v mapo Učenje učenja, ki so jo prejeli na prvi delavnici. Pri pripravi izvedb delavnic je bilo upoštevano, da učenje učenja ni nekaj, kar se uvaja na novo, ampak je že dolgo prisotno v teoriji in praksi učenja in poučevanja v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu. Zato so delavnice grajene na znanju, ki ga strokovni delavci že imajo in spodbujajo vsešolski pristop, v okviru katerega so kot pomemben element procesa učenja prepoznane različne oblike sodelovanja med strokovnimi delavci. Namen vmesnih aktivnosti je bil praktičen preizkus obravnavanih vsebin iz delavnice v razredu, refleksija lastnega dela ali dogovori o učenju učenja na ravni šole.

Na usposabljanjih so bile, skladno z razpisom, obravnavane naslednje vsebine:

Delavnica	Namen in cilji
1. Sodobne metode spodbujanja aktivnega učenja	<ul style="list-style-type: none"> • spodbuditi pogovor med učitelji o praksi UU v razredu in pri njih samih • prepoznati kazalnike UU pri delu v razredu • spoznati nekaj metod spodbujanja razvijanja kompetence UU
Vmesna aktivnost 1: Preizkus metod za spodbujanje UU pri pouku.	
2. Uvajanje didaktičnih pristopov, ki zagotavljajo razvijanje raznih vrst mišljenja in učenja z globljim razumevanjem	<ul style="list-style-type: none"> • spoznati in razumeti pomen globokega učenja • prepoznati in načrtovati strategije, ki podpirajo globoko učenje • ovrednotiti globoko učenje v šolski praksi
Vmesna aktivnost 2: Strokovna razprava o rezultatih presoje učnih strategij globokega učenja in izbor ene izmed strategij za izboljšavo na ravni šole.	
3. Spodbujanje motivacije za učenje s poudarkom na notranji motivaciji	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznati in ovrednotiti lastno motivacijo • poznati osnovne teorije motivacije in povezava z lastno prakso • izmenjati poglede in primere dobre prakse s področja motivacije učencev
Vmesna aktivnost 3: Ovrednotenje močnih in šibkih točk pri vodenju razreda.	
4. Svetovanje, mentorstvo in tutorstvo učencem, dijakom, študentom in odraslim v procesu samostojnega učenja, tudi po alternativnih poteh	<ul style="list-style-type: none"> • uporabiti pridobljeno znanje o motivaciji pri reševanju primerov iz prakse • povezati UU z odnosi med učitelji in učenci • kritično ovrednotiti svojo prakso v razredu • oblikovati skupna načela za vzpostavitev dobrih medsebojnih odnosov za spodbujanje učenja
Vmesna aktivnost 4: Kritična refleksija učiteljev o odnosih do učencev, na osnovi strokovne literature.	
5. Timski pouk in sodelovalno učenje	<ul style="list-style-type: none"> • povezati pomen odnosov med učitelji in učenci z dosežki učencev • razumeti šolo kot učečo se skupnost • ozavestiti vlogo učitelja kot vodje timov v različnih okoljih • preizkusiti in kritično presoditi nekaj metod sodelovalnega učenja
Vmesna aktivnost 5: Spodbujanje sodelovalnega učenja v razredu z uporabo različnih metod in strategij. (Kolegialno) ovrednotenje ene učne ure sodelovalnega učenja.	
6. Sodelovanje z okoljem kot dejavnik učenja	<ul style="list-style-type: none"> • razumeti pomen sodelovanja šole z okoljem • prepoznati najpomembnejše deležnike in ovrednotiti uspešnost sodelovanja šole z njimi • razumeti, kako dejavniki okolja vplivajo na dosežke učencev • ozavestiti pojem razvijanja socialnega kapitala
Vmesna aktivnost 6: Strokovna razprava na ravni šole o izobraževanju, šoli in skupnosti.	
7. Raziskovanje lastne pedagoške prakse Nase usmerjen profesionalni razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • presoditi vsebine in metode dela v programu UU z vidika lastnega profesionalnega razvoja • ozavestiti razsežnosti in prvine učenja • načrtovati nadaljnje dejavnosti na področju učenja učenja na osebni in organizacijski ravni
Vmesna aktivnost 7: Opredelitev smernic za izboljšanje UU na ravni šole v naslednjem šolskem letu.	

Tabela 4: Pregled vsebin delavnic in vmesnih aktivnosti

3.4. METODE IN OBLIKE DELA

V usposabljanju so bile uporabljene različne učne metode in oblike dela. Cilji individualne oblike dela so osredotočanje posameznika na nalogo, ugotavljanje in zapisovanje lastnih idej, postavljanje vprašanj iz osebnega zornega kota oz. na podlagi predznanja, cilji dela v dvojicah in dela v skupinah pa aktivno sodelovanje, predstavitev lastnih izkušenj in ozaveščanje že znanih stvari. Ob predstavitvah metod so potekale razprave o njihovi uporabi pri delu z učenci.

V usposabljanju so bile uporabljene ali predstavljene različne učne metode, kot je razvidno iz tabele 5.

Uporabljene metode	Predstavljene metode
1. metoda stene z listki (post-it)	1. štafeta okoli in okoli
2. metoda razprave	2. štafeta s trenerjem
3. diskusija	3. spraševanje s pomočjo kart
4. študija primera	4. sočasna štafeta
5. igra vlog (za in proti)	5. štafeta za mizo
6. sam – v paru – skupaj	6. časovno odmerjena štafeta
7. viharjenje možganov	7. vstani in povej
8. analiza polja sil	8. pisna štafeta
9. kompleti kart	9. oštevilčene glave vkup
10. papirnati podstavek	10. pisna štafeta enkrat okoli
11. metoda snežne kepe	11. pisna štafeta hkrati okoli
12. časovno odmerjen pogovor v paru	12. fotografiranje in snemanje
13. oblikovanje in mešanje parov	13. oblikuj – preoblikuj – rešuj probleme
14. sočasna štafeta	14. grafiti
15. spin analiza	15. semafor
16. vizualizacija	
17. miselni vzorec	
18. vstani, roka gor, najdi par	

Tabela 5: Pregled uporabljenih in predstavljenih učnih metod

4. STROKOVNI POSVETI IN DISEMINACIJA REZULTATOV

V času izvedbe usposabljanja UU1 sta bila skladno s pogodbenimi aktivnostmi izvedena dva strokovna posveta na temo Učenja učenja. Udeležili so se ju izvajalci usposabljanj, koordinatorji na šolah in upravičenci Javnega razpisa za sofinanciranje profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev VIZ in predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Prvi letni posvet je bil izveden 13. 9. 2010, sodelovalo je 29 udeležencev. Obravnavane so bile sledeče teme: pregled vsebin projekta, izvedbe ter evalvacije prve delavnice, razprava o izvedbi projekta, sodelovanje s šolami, koordinatorji in ravnatelji, dokumentacija. Potekala je razprava o razumevanju globokega in plitkega učenja.

Drugi letni posvet je bil izveden 5. 12. 2011, sodelovalo je 112 udeležencev. Izvedeno je bilo predavanje dr. Louise Stoll z Institute of education Univerze v Londonu z naslovom Ustvarjanje zmožnosti za učenje ter delavnica projekt UU kot podpora vodenju za učenje, ki jo je izvedel dr. Andrej Koren.

V okviru projekta so v povezavi z vsebinami usposabljanja nastala besedila, ki so objavljena v reviji Vodenje v vzgoji in izobraževanju:

- Jaušovec, N. 2010. »Motivacija in kako motivirati«. Vodenje v vzgoji in izobraževanju, 8 (2): 51–66.
- West-Burnham, J. 2011. »Kje so meje? Izobraževanje, šola in skupnost.« Vodenje v vzgoji in izobraževanju, 9 (2): 3–13.

Udeleženci usposabljanja so v obliki brošure na drugi delavnici prejeli tudi besedilo:

- Bakračević Vukman, K., B. Rozman 2010. Globinski pristop k učenju pripomore k razvoju kompetence učenje učenja. Filozofska fakulteta UM.

Vsa gradiva za udeležence in članki so vpisani v bazo COBISS. Članki so dostopni tudi na spletni strani projekta <http://uu.solazaravnatelje.si/gradiva/>.

5. SPREMLJANJE IN EVALVACIJA USPOSABLJANJA

V prvem ciklu izvajanja je potekalo sprotno spremljanje in evalvacija usposabljanja. V vsaki od prvih šestih delavnic je bilo izvedeno spremljanje, po sedmi delavnici pa evalvacija celotnega programa usposabljanja. Za spremljanje in evalvacijo so bili uporabljeni anketni vprašalniki in reflektivna vprašanja, na katera so udeleženci odgovarjali individualno ali v skupini po zaključku izvedbe vsake delavnice.

5.1. UGOTOVITVE SPREMLJANJA

Prvo delavnico projekta Učenje učenja Sodobne metode spodbujanja aktivnega učenja smo spremljali z anketnim vprašalnikom, ki je bil razdeljen udeležencem po koncu prve delavnice. Udeleženci so izvedbo prve delavnice ocenili z oceno 3,4 na štiristopenjski lestvici, usposabljanje so ocenili z oceno 3,3 na štiristopenjski lestvici, osebne izkušnje z udeležbo na delavnici pa so ocenili z oceno 3,7 na petstopenjski lestvici.

Drugo, tretjo, četrto, peto in šesto delavnico smo spremljali na podlagi reflektivnih vprašanj. Udeleženci so jih izpolnjevali individualno ali skupinsko po zaključku vsake delavnice. Najpogosteje so navajali, da so:

- imeli veliko možnosti razmišljanja in analiziranja svojega učenja in poučevanja,
- ozavestili in spoznali uporabo različnih učnih strategij za premik od plitvega h globokemu učenju,
- ozavestili dejavnike, ki vplivajo na motivacijo pri učencih in pri njih samih,
- spoznali in preizkusili uporabne metode za sodelovalno učenje, ki jih bodo lahko preizkusili v praksi,
- ozavestili pomen pozitivnega odnosa in sodelovanja šole z vso lokalno skupnostjo.

Hkrati se pojavljajo tudi zapisi kot:

- premalo primerov uporabnih za takojšno uporabo v praksi,
- prenos znanja iz delavnic v prakso je omejen zaradi obsežnega učnega načrta,
- prepoznavanje in ponavljanje več ali manj že znane tematike,
- preveč teorije,
- manj primerne vsebine za srednjo šolo,
- časovno predolgo usposabljanje.

Podrobnejša poročila o spremljavi usposabljanja so v arhivu projekta.

5.2. EVALVACIJA IZVEDBE PRVEGA CIKLA USPOSABLJANJA UČENJE UČENJA

Trditve posameznih sklopov vprašalnika so bile oblikovane v skladu s prvimi tremi ravni Kirkpatrickovega modela evalvacije učinkov programov usposabljanja. Prvi sklop spremenljivk je oblikovan z namenom pridobitve ocene zadovoljstva udeležencev z izvedbo delavnic. Opazujemo splošno oceno vsebine in organizacije usposabljanja (tabela 6), oceno uporabnosti predstavljenih metod UU (tabela 6) in oceno izvedbe delavnic (tabela 8). Drugi sklop anketnih vprašanj je namenjen ocenjevanju količine novopridobljenega znanja s področja UU. Tretji sklop vprašanj pa ocenjuje obseg prenosa predstavljenih orodij na delovno mesto; natančneje pri pedagoškem delu v učilnici.

Respondenti so na anketna vprašanja odgovarjali znotraj petstopenjske skale. Posamezni vidiki izvedbe usposabljanja so bili ocenjevanji na unidimenzionalni skali od 1 (zelo slabo) do 5 (zelo dobro). Količina novo pridobljenega znanja in prenos znanja v delo sta bila ocenjena preko dvodimenzionalna simetrične skale od 1 (se sploh ne strinjam) do 5 (se popolnoma strinjam). Pri spremenljivkah je bila izračunana povprečna vrednost, kot mero variabilnosti pa je podan standardni odklon. Rezultati so interpretirani glede na število veljavnih in manjkajočih odgovorov.

5.2.1. ANKETIRANJE IN VZOREC

Anketiranje je potekalo spletno, od 18. junija do 15. septembra 2012. Povezava do anketnega vprašalnika je bila posredovana koordinatorjem vključenih šol s prošnjo, da ga posredujejo ravnateljem in vsakemu četrtemu strokovnemu delavcu po abecednem seznamu priimkov, ki so bili prisotni na delavnicah, skupaj 695 udeležencem usposabljanja UU1.

Anketni vprašalnik je izpolnilo 452 ravnateljev in strokovnih delavcev šol, kar znaša 65 % predvidenega vzorca anketiranih.

Strukturo respondentov predstavljajo naslednji podatki:

- 83,4 % udeležencev je osnovnošolskih in 10 % srednješolski učiteljev, 30 respondentov (6,6 %) ni navedlo, iz katere šole prihajajo.
- Glede na delovno mesto se je UU udeležilo 30 (6,6 % udeležencev) ravnateljev, 21 (4,6 %) pomočnikov ravnatelja in 331 (73,2 %) učiteljev.
- 44 udeležencev (9,7 %) zaseda nepedagoška delovna mesta (! kategorije se ne izključujejo).
- Povprečna delovna doba udeležencev v vzgoji in izobraževanju znaša nekaj manj kot 20 let, pri čemer so se udeleženci v povprečju udeležili več kot šest delavnic od sedmih izvedenih.

Anketni vprašalnik je obsegal 38 zaprtih vprašanj, od tega štiri obravnavajo splošne karakteristike udeležencev. Štiri vprašanja so odprtega tipa. Sodelovanje v anketi je bilo prostovoljno in anonimno.

5.2.2. ZADOVOLJSTVO UDELEŽENCEV Z DELAVNICAMI

Udeleženci v povprečju ocenjujejo vsebine in organizacijo usposabljanja z oceno 3,74, pri čemer so ocene v povprečju odklanjajo za malenkost manj kot en ocenjevalni razred v pozitivno oz. negativno smer. V povprečju so s podobno povprečno oceno ocenjeni še primernost vsebine delavnic in časovni raspored. Nekaj nižjo povprečno oceno so pridobile vmesne aktivnosti; tako pri splošni oceni, kot pri vsebini.

	N	Povprečna vrednost	Standardni odklon
Splošna ocena usposabljanja	416	3,77	,862
Primernost vsebine delavnic	411	3,86	,913
Časovni raspored	415	3,80	,936
Splošna ocena vmesnih aktivnosti	411	3,59	,891
Ocena vsebine vmesnih aktivnosti	408	3,63	,860
Ocena izvedbe delavnic-splošno	404	3,74	,743
Validen N (listwise)	404		

Tabela 6: Splošna ocena vsebine in organizacije usposabljanja

Povprečna ocena uporabljenih metod usposabljanja na delavnicah je 3,84 (na skali od 1 do 5), pri čemer se ocene od te vrednosti v povprečju odklanjajo za en ocenjevalni razred v pozitivno oz. negativno. Podobno, s povprečno oceno zadovoljivo, so bili ocenjeni tudi sledeči vidiki izvedbe delavnic: raznolikost uporabljenih metod, predstavitev novih metod in njihova uporabnost. Najnižjo povprečno vrednosti ima postavka predstavitev novih metod.

	N	Povprečna vrednost	Standardni odklon
Primernost uporabljenih metod	413	3,96	,878
Raznolikost metod	412	3,87	,943
Predstavitev novih metod	410	3,71	,942
Uporabnost metod	408	3,80	,894
Ocena metod in oblik dela	404	3,84	,796
Validen N (listwise)	404		

Tabela 7: Ocena uporabnosti predstavljenih metod UU

Udeleženci v povprečju ocenjujejo izvedbo delavnic z malenkost višjo povprečno oceno 3,84 (na skali od 1 do 5), pri čemer se ocene od te vrednosti v povprečju odklanjajo za malo manj kot en ocenjevalni razred. Izmed opazovanih vidikov izvedbe delavnic sta najvišje ocenjena vsebinsko poznavanje področja in spodbujanje sodelovanja in razprave.

	N	Povprečna vrednost	Standardni odklon
Vodenje delavnic	414	4,14	,854
Spodbujanje sodelovanja in razprave	413	4,30	,768
Poznavanje področja	411	4,32	,802
Poznavanje prakse učenja	411	4,13	,881
Menjava predavateljev	399	4,03	,879
Ocena predavateljev	396	4,18	,706
Validen N (listwise)	396		

Tabela 8: Ocena izvedbe delavnic

5.2.3. OCENA PRIDOBLENEGA ZNANJA

Na področju ocene sprememb v znanju udeležencev so vsa področja v povprečju ovrednotena pozitivno (vrednost 3 na lestvici predstavlja odsotnost stališča oz. učinka) s povprečnim odstopanjem malo manj kot en ocenjevalni razred. Rezultati v tabeli 9 kažejo na šibak prirast znanja UU. Razvidno je, da je usposabljanje najbolj prispevalo k razumevanju pomena sodelovanja z okoljem pri razvijanju kompetence. Usposabljanje je v nekoliko manjši meri prispevalo k pridobivanju ostalih vidikov znanja UU: razumevanje pomena lastne motivacije za delo z učenci, pomen razvijanja kompetenc UU, splošni pomen UU. Najnižji povprečni prispevek (pod povprečno vrednostjo 3,65) k znanju respondenti zaznavajo na področjih spoznavanje novih metod in načinov dela z učenci in oblikovanje skupnega pomena razumevanja UU.

	N	Povprečna vrednost	Standardni odklon
Oblikovali smo skupno razumevanje pomena UU	388	3,61	,912
Spoznal/-a sem nove metode in načine dela z učenci	368	3,64	,983
Pridobil/-a sem izhodišča presoje svoje dejavnosti za razvijanje kompetence UU	365	3,69	,929
Bolje poznamo prakso UU	393	3,76	,932
Prepoznali smo pomen UU na vseh ravneh	394	3,78	,896
Ocena pridobljenega znanja	337	3,79	,739
Bolje razumem pomen razvijanja kompetence UU	367	3,80	,937
Bolje razumem pomen lastne motivacije za delo z učenci	364	3,83	,979
Razumem pomen sodelovanja z okoljem pri razvijanju kompetence UU	355	4,04	,864
Validen N (listwise)	337		

Tabela 9: Ocena pridobljenega znanja

5.2.4. PRENOS ZNANJA V PRAKSO

Obseg prenosa naučenega v prakso oz. v učilnico je s povprečno vrednostjo 3,78 podoben povprečni oceni pridobljenega znanja. Posamezna vprašanja odstopajo od povprečij za okoli en ocenjevalni razred. Torej lahko sklepamo o šibkem obsegu prenosa znanja na delovno mesto. Med posameznimi vidiki prenosa znanja v prakso ima najnižjo oceno pogostejše razpravljanje o UU. Relativno nizko oceno (manj kot 3,6) imajo še opredelitev dejavnosti za razvijanje kompetenc UU, oblikovanje skupnih usmeritev za razvijanje kompetenc UU, izboljševanje prakse UU in izmenjevanje primerov dobrih praks UU. Nižje so torej ovrednotene dejavnosti, ki kažejo na krepitev zmožnosti na ravni šole. Relativno dobro (okoli 4,0) pa so bile ovrednotene dejavnosti na individualni ravni: kritično ovrednotenje lastne prakse UU, večja pozornost odnosu z učenci, spodbujanje sodelovalnega učenja in raba različnih načinov motiviranja. Zaključiti je možno, da se prenos v prakso v večji meri kaže na individualni ravni.

	N	Povprečna vrednost	Standardni odklon
Pogosteje strokovno razpravljamo o UU	393	3,46	,992
Opredelili smo dejavnosti za razvijanje kompetence UU	379	3,57	,985
Oblikovali smo skupne usmeritve za razvijanje kompetence UU	384	3,58	,975
Izboljšali smo prakso UU	389	3,58	,945
Si pogosteje izmenjujemo primere dobre prakse UU	393	3,59	,981
Preizkusil/-a sem nove metode in načine dela z učenci	361	3,73	,961
Uporabljam različne strategije za spodbujanje globokega učenja pri učencih	360	3,79	,900
Prenos znanja v prakso	321	3,79	,717
Teoretična spoznanja smo preizkusili v praksi	385	3,81	,946
Kritično sem ovrednotil/-a svojo prakso UU	363	3,99	,849
Več pozornosti namenjam odnosu z učenci	364	3,99	,979
Bolj spodbujam sodelovalno učenje učencev	362	4,03	,944
Pri delu z učenci uporabljam več različnih načinov motiviranja	362	4,07	,894
Valid N (listwise)	321		

Tabela 10: Ocena količine prenesenega znanja v prakso

6. UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA

Spremljava in evalvacija izvedbe prvega cikla usposabljanja sta pokazali, da je področje učenja učenja na vključenih šolah prepoznano kot pomembno in prisotno. Šole se pri zmožnosti učenja učenja razlikujejo in tako različno sprejemajo razprave ter izmenjavo prakse učenja znotraj učiteljskega zbora. Temu bi bilo potrebno izvedbo prilagajati v večji meri, kot je bilo to mogoče pri takšni zasnovi in obsegu tega usposabljanja. Delno je bilo to doseženo z aktivnim metodami dela, z možnostjo prilagajanja globine razprav in uvajanja obravnavanih vsebin v prakso razreda in šole.

Usposabljanje je bilo izvedeno na šolah, v večini primerov za celotne učiteljske zборе. Eden od namenov takšne oblike je bilo spodbujanje razprave ter refleksije na šolski ravni ter krepitev zmožnosti učenja učenja celotne šole. Pokazalo se je, da je bilo to doseženo le deloma, saj iz rezultatov evalvacije izhaja, da je program vplival bolj na krepitev zmožnosti na ravni učiteljev, kot na ravni celotne šole. Očitno je tema usposabljanja takšna, da se bistvo dogaja v razredu, na ravni šole gre bolj za usmeritve, strategije, skupna prizadevanja. S tem je možno pojasniti želje učiteljev, da dobijo nekaj (novega) za svoje delo in njihova pričakovanja o več novostih, povezanih z delom v razredu, novih metodah poučevanja.

Pokazalo se je, da je bila uspešnost izvedbe na posamezni šoli odvisna tudi od ravnateljev in njihovega poudarka, ki so ga dali vsebinam učenja učenja v času usposabljanja. Tako iz evalvacije in izkušenj v ciklu UU1 izhaja, da bo potrebno posvetiti pozornost sodelovanju in dogovorom s šolami izven delavnic, okrepiti sodelovanje in vlogo ravnateljev, v čim večji meri upoštevati zmožnosti posameznih šol, spodbuditi objavo člankov, kjer bodo udeleženci predstavili delo in izboljšave, ki so nastale v okviru usposabljanja za učenje učenja. Še več pozornosti bi morali nameniti tudi spremljanju in sprotnemu odzivanju na izražena pričakovanja in mnenja udeležencev v času izvedbe programa.

Ugotovimo lahko, da so bili cilji usposabljanja doseženi, hkrati se kaže, da pričakovani učinki niso bili doseženi v celoti. To je deloma razumljivo glede na število udeležencev, obseg vsebin in programa, zahtevnost priprav in izvedbe delavnic in zmožnostih vključenih izvajalcev. Na podlagi doseženega bi bilo primerno pripraviti nadaljnja usposabljanja in druge oblike krepitev kompetence učenja učenja.

7. PRILOGE

7.1. ČLANI PROJEKTNE SKUPINE

ddr. **Ana Vovk Korže**, Filozofska fakulteta UM, vodja projekta

dr. **Andrej Koren**, Šola za ravnatelje, koordinator projekta

Lea Avguštin, Šola za ravnatelje, koordinatorica usposabljanja

mag. **Barbara Kobale**, Filozofska fakulteta UM, koordinatorica dejavnosti FF

7.2. ČLANI DELOVNE SKUPINE ZA PRIPRAVO DELAVNIC

dr. **Andrej Koren**, Šola za ravnatelje, vodja skupine

mag. **Mateja Brejc**, Šola za ravnatelje

dr. **Justina Erčulj**, Šola za ravnatelje

mag. **Peter Markič**, Šola za ravnatelje,

dr. **John MacBeath**, Univerza Cambridge

dr. **Tony Townsend**, Univerza Glasgow

dr. **John West-Burnham**, St. Mary's College London

Pri šesti delavnici so sodelovale še Ksenija Jaušovec, dr. Karmen Kolnik, dr. Eva Konečnik Kotnik, dr. Simona Pulko iz Filozofske fakultete UM.

7.3. IZVAJALCI USPOSABLJANJA UU1

Lea Avguštin, Tatjana Ažman, Mateja Brejc, Justina Erčulj, Lidija Goljat Prelogar, Sanja Gradišnik, Alenka Jurič Rajh, Silvo Marinšek, Peter Markič, Ivanka Oblak, Polonca Peček, Vlasta Poličnik, Mihaela Zavašnik Arčnik iz Šole za ravnatelje, Ksenija Jaušovec, Karmen Kolenc, Eva Konečnik Kotnik, Simona Pulko iz Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, Andi Brlič OŠ Pesnica, Polona Kenda OŠ Simona Kosa Podbrdo, Marijana Kolenko OŠ Lava Celje, Rado Kostrevec OŠ Trebnje, Marinka Lubšina Novak OŠ Brežice, Nevenka Matelič Nunčič IV. OŠ Celje, Nives Počkar Šolski center Ljubljana, Marko Primožič OŠ Ivana Groharja Škofja Loka, Srečko Pungartnik, Ivanka Stopar Šolski center Ravne na Koroškem, Janez Šušteršič Gimnazija Bežigrad, Albin Vrabič Center srednjih šol Velenje.

7.4. ŠOLE V USPOSABLJANJU UU1

Navedene šole so zaključile celotno usposabljanje Učenje učenja.

	Naziv zavoda		Naziv zavoda
1.	I. OŠ Žalec	34.	OŠ Leona Štuklja Maribor
2.	II. OŠ Celje	35.	OŠ Leskovec pri Krškem
3.	IV. OŠ Celje	36.	OŠ Lovrenc na Pohorju
4.	OŠ Kapela	37.	OŠ Ludvika Pliberška Maribor
5.	OŠ Križevci	38.	OŠ Majšperk
6.	OŠ Lenart	39.	OŠ Mala Nedelja
7.	OŠ Muta	40.	OŠ Marjana Nemca Radeče
8.	OŠ Podčetrtek	41.	OŠ Miklavž pri Ormožu
9.	OŠ Antona Ingoliča Sp. Polskava	42.	OŠ Mislinja
10.	OŠ borcev za severno mejo	43.	OŠ Mladika
11.	OŠ Boštanj	44.	OŠ Mokronog
12.	OŠ Branik	45.	OŠ Mozirje
13.	OŠ Brezno Podvelka	46.	OŠ Ob Rinži Kočevje
14.	OŠ Cirila Kosmača Piran	47.	OŠ Partizanska bolnišnica Jesen Tinje
15.	OŠ Črna na Koroškem	48.	OŠ Pesnica
16.	OŠ Dobrovo	49.	OŠ Pivka
17.	OŠ Dolenjske Toplice	50.	OŠ Podgorje pri Slovenj Gradcu
18.	OŠ dr. Aleš Bebler - Primož Hrvatini	51.	OŠ Preska
19.	OŠ dr. Slavka Gruma Zagorje	52.	OŠ Prežihovega Voranca
20.	OŠ Drska	53.	OŠ Slave Klavore Maribor
21.	OŠ Dušana Bordona Koper	54.	OŠ Solkan
22.	OŠ Dušana Muniha Most na Soči	55.	OŠ Šmartno
23.	OŠ F. S. Finžgarja Lesce	56.	OŠ Šmihel
24.	OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični	57.	OŠ Vide Pregarc Ljubljana
25.	OŠ Frana Erjavca Nova Gorica	58.	OŠ Zalog
26.	OŠ Frana Metelka Škocjan	59.	OŠ Žužemberk
27.	OŠ Idrija	60.	BIC Ljubljana, Živilska šola
28.	OŠ III Murska Sobota	61.	Ekonomska šola Murska Sobota, SŠ in gimnazija
29.	OŠ in vrtec Sveta Trojica	62.	Ekonomska šola Novo mesto
30.	OŠ IV Murska Sobota	63.	SŠ Josipa Jurčiča Ivančna Gorica
31.	OŠ Janka Glazerja Ruše	64.	VIZ Višnja Gora
32.	OŠ Kozara Nova Gorica	65.	Zavod Antona Martina Slomška Maribor
33.	OŠ Lava Celje	66.	Skupina Brdo *

Tabela 11: Šole v usposabljanju UU1

Usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje kompetenčnega pristopa k poučevanju s spodbujanjem pridobivanja ključne kompetence učenje učenja na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja

POROČILO O IZVEDBI 1. CIKLA USPOSABLJANJ UČENJE UČENJA

Učenje učenja

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT**

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Univerza v Mariboru
Filozofska fakulteta

Univerza v Ljubljani
FILOZOFSKA
FAKULTETA

Šola za ravnateljce

Mednarodna fakulteta
za družbene in poslovne študije
International School for
Social and Business Studies